

GERALD DURRELL

El jardí dels déus

Traducció de Josefina Caball

Empúries

Gerald Durrell

El jardí dels déus

Traducció de Josefina Caball

Editorial Empúries
Barcelona

Primera edició: gener del 2025

Títol original: *The garden of the gods*

© Gerald Durrell, 1978

© de la traducció: Josefina Caball Guerrero, 2024

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.

Editorial Empúries

Diagonal, 662-664 – 08034 Barcelona

info@grup62.com

www.editorialempuries.cat

Fotocomposició: Grup62

DIPÒSIT LEGAL: B. 20.197-2024

ISBN: 978-84-19729-67-5

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.
La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté
l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.

En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.

A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa
d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos)

si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.

Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com

o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Queden expressament prohibits l'ús o la reproducció d'aquest llibre
o de qualsevol de les seves parts amb el propòsit d'entrenar o alimentar sistemes
o tecnologies d'intel·ligència artificial.

GOSSOS, LIRONS I CONFUSIONS

Cal descartar immediatament l'inqualificable turc d'aquesta qüestió.

CARLYLE

Aquell estiu va ser més esplèndid que mai; semblava que el sol hagués arrencat de l'illa una generositat especial, perquè mai no havíem tingut tanta abundor de fruita i de flors, ni el mar havia estat mai tan calent ni tan ple de peixos; mai no havien criat tant els ocells, ni havien sortit mai tantes papallones i altres insectes de les crisàlides per omplir el camp de tants colors. Les síndries, de polpa cruixent i fresca com neu rosa, eren unes enormes bales de canó botàniques, cadascuna prou grossa i pesant per arrasar una ciutat sencera; els préssecs, de color taronja o rosat com la primera lluna plena de tardor, lluien dalt dels arbres, amb la pela envellutada i prenyada de suc dolç; les figues, tant les blanques com les negres, s'esberlaven sota la pressió de la saba, i en les clivelles rosades s'hi posaven els escarabats de les flors, d'un verd daurat, enlluernats per aquella prodigalitat infinita. El pes de les cireres feia gemegar els arbres, i semblava que algú hagués mort un drac gegantí entre els cirerers i que les fulles s'haguessin esquitxat de gotes de sang d'un roig escarlata i fosc com el vi. Les panotxes de blat de moro eren llargues com el braç, i quan clavaves mossegada al mosaic de grans d'un groc canari, la boca se t'omplia del suc blanc i lletós; i als arbres, que s'inflaven i s'engreixaven per a la tardor, s'hi veien les ametlles i les nous verdes com el jade, i les olives, lliques, llunts i brillants com ous d'ocells entre les fulles.

Davant d'aquell esclat de vida a l'illa, les meves activitats recol·lectores, és clar, es van intensificar. A més de la tarda que passava cada setmana amb en Theodore, vaig començar a fer expedicions molt més arriscades i extenses que les que havia pogut fer fins aleshores, perquè ara tenia una somera. Es deia Sally i me l'havien regalat pel meu aniversari; si bé era molt tossuda, com a mitjà de transport per recórrer llargues distàncies i tragar una gran quantitat d'equipament vaig trobar que era una companyia inestimable. L'animal tenia una gran virtut que compensava la seva tossuderia: com tots els rucs, tenia una paciència infinita. Es quedava ben encantada, amb la mirada perduda, mentre jo observava algun animaló o altre, o bé es mig endormiscava i se sumia en aquell estat de trànsit feliç que assoleixen els ases quan, amb els ulls mig closos, sembla que somiïn una mena de nirvana i es tornen insensibles als crits, a les amenaces i fins i tot als cops de bastó. Els gossos prenen paciència una estona, però després començaven a badallar, a sospirar, a gratar-se i a mostrar petits senyals que indiquen que, per a ells, ja havíem dedicat prou temps a l'aranya o a la bestiola que fos i que hauríem de continuar la marxa. En canvi, la Sally, un cop s'havia endormiscat, feia l'efecte que es podia quedar en aquell estat perfectament uns quants dies, si calgués.

Un dia, un pagès amic meu, un home que m'havia trobat uns quants espècimens i que era molt bon observador, em va fer saber que en una vall rocallosa situada a uns vuit quilòmetres al nord de la vila hi havia dos ocellots immensos, i que pensava que hi devien haver fet el niu. Per la descripció que me'n va fer, només podien ser àguiles o voltors, i jo frisava per tenir un poll de qualsevol d'aquestes espècies. Com que a la col·lecció d'ocells rapinyaires ara hi tenia tres menes d'òlibes, un esparver comú, una esmirla i un xoriguer comú, trobava que m'hi faltava una àguila o un voltor per acabar-la de completar. No cal dir que no en vaig dir res, del meu propòsit, a la família, perquè el compte a la carnisseria per culpa dels meus animals ja era astronòmic.

D'altra banda, m'imaginava la reacció d'en Larry quan li suggerís de ficar un voltor dins de casa. Quan volia algun altre animal, sempre m'era més pràctic presentar-l'hi com un fet consumat, perquè un cop els animals eren dins la villa, generalment podia comptar amb el suport de la mare i la Margo.

Vaig preparar l'expedició amb molta cura i amb molt menjar per a mi i per als gossos, una bona provisió de *gazoza* i també, com de costum, pots i capses per recol·lectar, el caçapapallones i un sarró gros per posar-hi l'àguila o el voltor. També vaig agafar els binocles d'en Leslie, que eren de més augment que els meus. No el vaig veure per demanar-los-hi, però estava segur que me'ls hauria deixat amb molt de gust, si hagués estat a casa. Després de donar un darrer cop d'ull a l'equip per comprovar que no hi faltava res, vaig començar a guarnir la Sally amb els arreus. Aquell dia la somera estava més adusta i obstinada que mai, fins i tot per a un ase, i em va fer la guitza trepitjant-me el peu expressament i després mossegant-me el cul quan em vaig ajupir per recollir el caçapapallones, que m'havia caigut a terra. Es va empipar d'allò més quan li vaig clavar un mastegot per la seva mala conducta, i per això, vam començar l'expedició sense a penes parlar-nos. Amb fredor, li vaig ajustar el barret de palla sobre les orelles peludes i afuades com llliris, vaig xiular els gossos i ens vam posar en marxa.

Tot i que encara era d'hora, el sol ja escalfava de valent i el cel era clar i d'un blau intens, com el blau que es veu quan es tira sal al foc, i desdibuixat dels contorns per la calitja. Al principi vam seguir la carretera coberta d'un gruix de pols blanca i enganxosa com el pol·len, i vam avançar molts dels meus amics pagesos que anaven a mercat o als camps a treballar a cavall dels rucs. Això inevitablement alentia la marxa de l'expedició, perquè les bones maneres m'exigien passar tant de temps com convingués amb cadascun d'ells. A Corfú sempre s'ha de fer-la petar una estona i, de vegades, acceptar un crostó de pa, unes quantes llavors de síndria assecades o un carràs de raïm, com a senyal d'amor i afecte. Així doncs, quan va arribar el moment

de deixar la carretera calenta i polsegosa i començar a enfil·lar els frescos oliverars, anava carregat d'una varietat de productes comestibles, el més gros dels quals era una síndria, un regal generós que m'havia volgut fer tant sí com no l'avia Agathí, una amiga a qui feia una setmana que no havia vist, un espai de temps desmesurat en què, segons devia pensar ella, no havia menjat res.

Després de la llum engegadora reflectida a la carretera, els oliverars oferien ombra i la frescor d'un pou. Com de costum, els gossos anaven al davant furgant al voltant dels magnífics troncs foradats de les oliveres, i de tant en tant, empipats per l'audàcia de les orenetes que els passaven arran, les empaitaven bordant amb fúria. Com era habitual, no n'atrapaven mai cap, i llavors intentaven desfogar la ràbia en alguna ovella innocent o en una gallina embadocada, i jo els havia de renyar amb severitat. La Sally, ja gens emmurriada, va reprendre la marxa a bon pas, amb una orella dreçada cap endavant i l'altra cap endarrere, per poder escoltar els meus cants i els meus comentaris sobre el paisatge.

Ben aviat vam deixar l'ombra de les oliveres i ens vam enfil·lar pels turons tornassolats per la calor avançant entre matollars de murta, petits alzinars i magnífiques ginesteres. Els casc de la Sally trepitjaven les plantes aromàtiques i l'aire càlid s'impregnava de l'olor de la sàlvia i del timó. Vora migdia, els gossos panteixant i la Sally i jo suant profusament, vam arribar al capdamunt de la carena central, entre roques daurades i d'un roig rovellós, mentre sota nostre, ben lluny, s'estenia el mar blau com la flor del lli. Cap a dos quarts de tres, quan vam fer una pausa per descansar a l'ombra d'un immens aflorament rocallós, estava ben decebut. Havíem seguit les instruccions del meu amic i, efectivament, havíem trobat un niu, que, amb gran entusiasme, vaig descobrir que era de voltor comú; a més a més, dins del niu penjat en un relleix de la roca, hi havia dos polls grassos que ja tenien gairebé totes les plomes i l'edat justa per ser adoptats. La pega era que no podia arribar-hi, ni per

sobre ni per sota. Després d'haver passat una hora infructuosa intentant segrestar les cries, em vaig veure obligat, a contracor, a deixar córrer la idea d'afegir voltors a la meva col·lecció d'ocells rapinyaires. Vam baixar pel vessant i ens vam aturar per descansar i fer un mos a l'ombra. Mentre em menjava els entrepans i els ous durs, la Sally va fer un dinar lleuger amb panotxes seques i síndria, i els gossos van calmar la set amb una barreja de síndria i raïm, empassant-se la fruita sucosa amb desfici i de tant en tant ennuegant-se i estossegant quan se'ls encallava una llavor de síndria al coll. Amb tanta voracitat i sense gens de bones maneres, van acabar de dinar molt abans que la Sally i jo, i havent arribat de mal grat a la conclusió que jo no tenia la intenció de donar-los res més per menjar, es van allunyar de nosaltres i van baixar pendent avall amb el cap cot per recrear-se en una petita cacera particular.

Ajagut de panxa a terra i menjant síndria fresca, cruixent i rosa com el coral, vaig observar el vessant. A uns quinze metres per sota d'on m'estava hi havia les ruïnes d'una caseta de camperols. Aquí i allà, al llarg del coster, s'hi distingien les feixes en forma de mitja lluna que en un altre temps havien estat diminuts camps de conreu. Devia arribar el dia que es va fer evident que la terra empobrida ja no podia donar més blat de moro ni hortalisses en aquells camps petits com un cop de puny, i per això l'amo se n'havia anat d'allà. La casa s'havia esfondrat i els camps s'havien omplert de males herbes i de murta. Mentre contemplava les restes de la caseta preguntant-me qui hi devia haver viscut, vaig veure una cosa vermellova que es bellugava entre les mates de timó al peu d'una de les parets.

A poc a poc vaig agafar els binocles i me'ls vaig acostar als ulls. Vaig distingir clarament el munt de runa al peu de la paret, però durant uns instants no vaig veure què era el que m'havia cridat l'atenció. Aleshores vaig quedar ben parat quan de darrere una mata de timó va aparèixer una bestiola lleugera i vermella com una fulla de tardor. Era una mostela i, per la manera com es comportava, devia ser jove i innocent. Era la pri-

mera mostela que veia a Corfú i vaig quedar embadalit. L'animaló guaitava l'entorn amb un aire de perplexitat i després es va dreçar sobre les potes del darrere i va ensumar l'aire amb energia. Com que no va sentir olor de res que es pogués menjar, es va asseure i es va gratar amb intensitat i també, semblava, amb gran satisfacció. Llavors, tot d'una, va deixar d'empolainar-se, va sotjar i va provar d'atrapar una papallona llimonera, groga com un canari. L'insecte, però, se li va esmunyir de les barres i va fugir volant, i la mostela va continuar clavant mossegades a l'aire amb cara de beneitona. Es va tornar a redreçar sobre les potes posteriors per veure on havia anat a parar la seva presa i aleshores va perdre l'equilibri i va estar a punt de caure de la pedra on s'aguantava dreta.

Jo l'observava, captivat per les seves diminutes dimensions, per la seva intensa coloració i el seu aire innocent. Tenia moltes ganes d'atrapar-la i endur-me-la a casa per afegir-la a la meva col·lecció, però sabia que seria difícil. Mentre rumiava la millor manera d'aconseguir-ho, a la caseta enrunada de sota vaig ser testimoni d'una escena dramàtica. Vaig veure una ombra, com una creu de Malta, que lliscava per damunt del matollar, i aleshores va aparèixer un esparver que volava baix i de pressa de dret cap a la mostela, que s'estava dreçada sobre la pedra ensu-mant l'aire i, aparentment, sense adonar-se del perill. Mentre jo sospesava si havia de fer un crit o picar de mans per avisar-la, la bestiola va veure l'esparver. Amb una rapidesa increïble, es va girar, es va enfilar d'un salt airós a la paret enrunada i va desaparèixer dins d'una esclatxa entre dues pedres, que no hauria imaginat mai que fos prou ampla perquè hi passés ni tan sols un vidriol, i encara menys un mamífer de la mida d'una mostela. Va ser com un joc de mans: tan aviat la vaig veure dreta sobre la pedra com es va esvaïr dins la paret com una gota de pluja. L'esparver es va aturar amb la cua desplegada i va planar durant uns segons, esperant, és clar, que la mostela tornés a aparèixer. Poc després se'n va cansar i va lliscar pendent avall cercant preses més desprevingudes. Al cap d'una estoneta, la

mostela va treure el nas per l'esquerda. Veient que no hi havia roba estesa, va sortir-ne amb precaució. Tot seguit, va avançar per la paret i, com si la fugida recent per l'esquerda l'hagués inspirada, va decidir investigar i es va ficar en totes les clivelles i forats que hi havia entre les pedres. Mentre l'observava, jo rumiava de quina manera podia baixar fins al peu del turó i llançar-li la camisa a sobre abans que s'adonés de la meva presència. Tenint en compte la destresa amb què s'havia escapat de l'esparger, era evident que no seria fàcil.

En aquell moment es va esmunyir, sinuosa com una serp, dins d'un forat al peu de la paret. D'un altre forat d'una mica més amunt en va sortir una altra bestiola molt alarmada, que va enfilem-se fins al capdamunt de la paret i va desaparèixer dins d'una clivella. Em vaig emocionar d'allò més, perquè, a pesar que només l'havia vist d'esquitllada, em vaig adonar que era un animaló que feia molts mesos que buscava i que volia atrapar: un liró comú, probablement un dels rosegadors més graciosos d'Europa. Era si fa no fa la meitat de gros que una rata adulta, de pelatge del color de la canyella i d'un blanc lluent a les parts de sota, i tenia una cua llarga i peluda que acabava en un floc de pèls blancs i negres, i una taca de pèl negre sota les orelles que li envoltava els ulls i li donava un aspecte ridícul, com si dugués posat un d'aquells antifàços que els agradava portar als lladres d'abans.

Ara se'm plantejava un dilema, perquè allà baix, sota meu, hi havia dos animals que em moria de ganes de tenir, dels quals un empaitava l'altre i que eren extremament malfiats. Si no rumiava bé l'atac, tenia moltes possibilitats de perdre'ls tots dos. Vaig decidir escometre primer la mostela, perquè, de les dues bestioles, era la que més es movia, i em feia l'efecte que el liró no es bellugaria del forat si ningú no el molestava. Vaig pensar uns instants i vaig decidir que el caçapapallones em seria més útil que la camisa; així doncs, armat amb aquell estri vaig baixar pel vessant amb tanta cautela com vaig poder, aturant-me ben quiet cada vegada que la mostela treia el nas pel

forat i mirava al voltant. Al final vaig arribar fins a pocs metres de la paret sense que m'haguessin detectat. Vaig estrènyer fort el mànec del caçapapallones i vaig esperar que la mostela sortís del fons del forat que explorava en aquells moments. Quan va emergir, ho va fer tan de sobte que em va agafar de sorpresa. Es va dreçar sobre les potes del darrere i em va guaitar amb curiositat sense mica de por. Quan estava a punt de llançar-li la xarxa del caçapapallones al damunt, els tres gossos van aparèixer entre els arbusts, tots amb la llengua a fora, remenant la cua i fent tant soroll de contents que estaven de veure'm que semblava que fes mesos que ens havíem separat. La mostela va desaparèixer. Tan aviat va quedar paralitzada d'horror davant d'aquella allau de gossos com es va esvair a l'instant. Empipat, vaig maleir els gossos i els vaig aviar als confins més alts de la muntanya, on van anar a ajeure's a l'ombra, dolguts i perplexos pel meu mal geni. Tot seguit em vaig disposar a atrapar el liró.

Amb el pas dels anys, el morter entre les pedres s'havia anat esquerdant i, com que les fortes pluges hivernals se l'havien endut, ara el que quedava de la casa només era, pràcticament, una sèrie de parets de pedra seca. Aquell laberint de túnels i coves connectats els uns amb els altres era un amagatall ideal per a qualsevol bestiola petita. Només hi havia una manera de caçar un animal en aquella mena de terreny, que era desmuntant la paret, i això és el que vaig començar a fer amb penes i treballs. Quan ja n'havia desfet un bon tros, la cosa més emocionant que havia desenterrat era un parell d'escorpins empipats, uns quants porquets de Sant Antoni i un dragó jove que va fugir deixant la cua cargolant-se darrere seu. Suat i assedegat de tants esforços, al cap d'una hora si fa no fa em vaig asseure per descansar a l'ombra del tros de paret que encara no havia desmuntat.

Quan rumiava quanta estona tardaria a desfer el tros de paret que quedava, per un forat situat més o menys a un metre de mi va aparèixer el liró. Es va enfil·lar amunt, com un escalador una mica gras, i després, quan va ser al capdamunt, es va asseure sobre el cul gros i es va posar a netejar-se la cara amb molta

cura, sense fer gens de cas de la meva presència. Jo no em sabia avenir de la meva sort. A poc a poc i amb molta cautela, vaig acostar el caçapapallones cap al liró, vaig apuntar-l'hi bé i l'hi vaig deixar caure a sobre de cop. Això hauria anat molt bé si la part superior de la paret hagués estat llisa, però com que no ho era, no hi vaig poder posar el cèrcol de la xarxa ben pla perquè no hi quedés cap forat a sota. El liró, un cop es va haver refet de l'ensurt inicial, es va esquitllar per sota la xarxa, va arrencar a córrer al llarg de la paret i va desaparèixer dins d'una altra clivella, cosa que em va disgustar i frustrar de mala manera. Així i tot, allò va ser la perdició del liró, perquè havia triat un forat sense sortida, i la bestiola no va tenir temps d'adonar-se del seu error que jo ja havia plantat la xarxa a l'entrada del forat.

Ara calia treure'l de la xarxa i ficar-lo dins del sarró sense que em mossegués. No era cosa fàcil, i no vaig tenir temps d'acabar que la bestiola ja m'havia clavat les dents extremament esmolades al tou del dit gros, de manera que jo, el mocador i el liró vam quedar tots ben tacats de sang. Així i tot, finalment vaig aconseguir ficar-lo dins del sarró. Ben content d'haver-me'n sortit, vaig muntar a cavall de la Sally i vaig tornar a casa triomfant amb la meva nova adquisició.

Quan vaig arribar a la villa, vaig pujar el liró a la meva habitació i el vaig ficar dins d'una gàbia on fins feia poc hi havia hagut una cria de rata negra que va fer una mala fi a les urpes del meu xot, l'Ulysses, que era del parer que una benefactora divina havia creat tots els rosegadors perquè ell pogués omplir la panxa. Per això em vaig assegurar que el meu valuós liró no es pogués escapar i acabar d'una manera semblant. Un cop va ser dins la gàbia, el vaig poder examinar de més a prop. Vaig descobrir que era femella i que tenia el ventre més gros del normal, cosa que em va fer pensar que estava prenyada. Li vaig dir Esmeralda (acabava de llegir *El geperut de Notre Dame* i m'havia enamorat profundament de la protagonista), i li vaig posar una capsa de cartró amb borra i herba seca perquè hi pogués criar.

Durant els primers dies, l'Esmeralda em saltava a la mà com un bulldog quan li anava a netejar la gàbia i a donar-li menjar, però al cap d'una setmana ja s'havia amansit i em tolerava, tot i que encara em mirava amb una mica de recel. Cada vespre, l'Ulysses es despertava a la barra que li havia posat expressament per a ell sobre la finestra, jo li obria els porticons perquè sortís volant a caçar als oliverars il·luminats per la lluna, i no tornava per al seu plat de carn picada fins pels volts de les dues de la matinada. Un cop l'Ulysses era fora i ja no hi havia perill, podia deixar anar l'Esmeralda perquè fes exercici un parell d'hores. Va resultar que era una bestiola captivadora, molt airosa a pesar de ser tan rodona, i feia uns salts prodigiosos i impressionants des de l'armari fins al llit (on rebotava com si fos en un trampolí), i des del llit fins a la prestatgeria o la taula, servint-se de la llarga cua acabada amb aquella brotxa peluda per mantenir l'equilibri. Era molt tafanera i cada nit sotmetia l'habitació i el que hi havia a un examen minuciós, mirant amb sorruderia a través d'aquell antifaç negre i amb els bigotis tremolosos. Vaig descobrir que sentia una passió irresistible pels llagosts grossos i de colors terrosos; venia a asseure-se'm al pit nu quan jo jeia al llit i es cruspia aquestes delícies cruixents. De resultes d'això, al llit sempre hi havia un escampall d'èlitres, bocins de potes i trossos de tòrax corni, perquè era molt golafre i les bones maneres no eren el seu punt fort.

I va arribar l'emotiu vespre en què, malgrat que, un cop l'Ulysses se'n va haver anat batent les ales en silenci cap als oliverars i va haver començat a cridar «uut, uuut» com fan els de la seva mena, vaig obrir la porta de la gàbia, l'Esmeralda no va voler sortir, sinó que es va quedar a l'aguait dins de la capsa de cartró fent uns sorolls aguts i irats. Quan vaig provar d'examinar el jaç, se'm va aferrar al dit índex com un tigre i em va costar molt que em deixés anar. Finalment vaig aconseguir desempallegar-me'n i, agafant-la fort pel bescoll, vaig escorcollar la capsa. Llavors vaig tenir la immensa alegria de trobar-hi vuit cries, cadascuna de la mida d'una avellana, rosades com pon-

celles de ciclamen. Molt content pel feliç esdeveniment, vaig omplir l'Esmeralda de llagosts, llavors de meló, grans de raïm i altres delicadeses que sabia que li agradaven més que cap altra cosa, i vaig seguir l'evolució de les cries amb emoció i interès.

De mica en mica, les cries es van anar desenvolupant. Se'ls van obrir els ulls i els va sortir pèl. Al cap de poc temps, les més fortes i agosarades començaven a sortir amb penes i treballs de la capsa i a fer tentines pel terra de la gàbia quan l'Esmeralda estava distreta. Quan ella ho veia, s'espantava molt i agafava la cria esgarriada amb la boca i, deixant anar grunys irats, la tornava a l'empara del jaç. Això li va anar bé quan només se les havia amb una o dues cries, però així que totes vuit van arribar a la fase de fer el tafaner, li va ser impossible controlar-les i les va haver de deixar voltar a pler. Van començar a seguir-la quan sortia de la gàbia, i va ser aleshores que vaig descobrir que els lirones, com les musaranyes, tenien el costum d'anar en fila índia. És a dir, primer de tot hi anava l'Esmeralda i, agafada a la seva cua, hi anava la cria número u, a la cua de la qual hi anava la cria número dos, a la cua de la qual hi anava la cria número tres, i així successivament. Era un espectacle màgic veure nou lironets diminuts, cadascun amb el seu petit antifaç negre, voltant per l'habitació com si fossin una bufanda peluda i viva, passant per sobre el llit o bé enfilant-se a poc a poc per la pota de la taula. Quan ensopegaven una escampada de llagosts sobre el llit o a terra, les cries es posaven a xisclar ben excitades i s'hi aplegaven al voltant per menjar, com una colla grotesca de bandolers fent conxorxa.

Finalment, quan les cries ja van ser adultes del tot, em vaig veure obligat a portar-les a l'oliverar i deixar-les-hi anar. Trobar prou menjar per a nou lirones voraços m'ocupava massa temps. Els vaig alliberar al límit de l'oliverar, a prop d'un bosquet d'alzines, i les bestioles s'hi van ben adaptar. Al vespre, quan el sol s'amagava i el cel es tornava verd com una fulla i s'omplia de pinzellades dels núvols de la posta, jo solia baixar a l'alzinar a veure els lironets emmascarats mentre corrien per les branques

amb la gràcia d'una ballarina, xerrant i xisclant entre ells, i em-paitaven arnes, cuques de llum o altres exquisideses entre les ombres.

Després d'una de les meves nombroses incursions amb la so-mera, casa nostra va quedar infestada de gossos. Havíem anat al serrat, on havia intentat atrapar uns quants agames als brillants espadats de guix. Vam tornar cap al vespre, quan les ombres eren arreu, negres com el carbó, i la llum daurada, suau i esbiai-xada de la posta ho inundava tot. Estàvem cansats i acalorats i teníem gana i set, perquè feia molta estona que ens havíem menjat i begut tot el que ens havíem emportat. A l'última vi-nya que havíem trobat pel camí només havíem pogut collir al-gun carràs de raïm negre, que era tan àcid i avinagrat que els gossos van arrugar els llavis i van mig aclucar els ulls, i jo vaig continuar tenint tanta set i gana com abans.

Vaig pensar que, com a cap de l'expedició, em pertocava a mi procurar aliment a la resta del grup i, per això, em vaig atu-rar per rumiar una possible solució. Estàvem a la mateixa dis-tància de tres possibles fonts d'aprovisionament. L'una era el pastor Iannis, que, sabia, ens donaria pa i formatge, però la seva dona probablement encara seria als camps, i el mateix Iannis potser encara no hauria tornat de guardar el ramat de cabres. Una altra era l'Aghatí, que vivia tota sola en una cabana molt petita i ruïnosa, però que era tan pobra que em feia cosa d'ac-ceptar res d'ella, fins al punt que sempre procurava donar-li part del meu menjar quan anava per aquells verals. I l'altra era l'amable i afectuosa àvia Kondòs, una vídua d'uns vuitanta es-tius que vivia amb les seves tres filles fadrines i, segons sembla-va, de mal casar, en un mas desmarxat però pròsper d'una vall del sud. Eren una família acomodada, comparada amb els al-tres camperols, i a banda de dues o tres hectàrees d'oliveres i de terres de conreu, tenien dos rucs, quatre corders i una vaca. Eren el que se'n podria dir les terratinents de la contrada, i per

això vaig decidir concedir-los l'honor d'avituallar de nou la meva expedició.

Les tres noies, que eren excessivament grasses i poc agraciades però de tarannà afable, acabaven de tornar dels camps i, al voltant del petit pou, alegres i xerraires com cotorres, es rentaven les cames grosses, morenes i peludes. L'àvia Kondòs, com una diminuta joguina de corda, anava amunt i avall escampant blat de moro a una colla de gallines estarrufades que no paraven d'escatainar. No tenia ni una sola part del cos que fos recta: el cos, diminut, es corbava com la fulla d'una falç; les cames les tenia guexades de tants anys de tragar carregues feixugues al cap; els braços i les mans, ben torçats de tant aixecar fardells; fins i tot els llavis els tenia corbats cap endins, per sobre de les genives esdentegades, i les celles, blanques com la neu i suaus com els angelets, se li arquejaven sobre els ulls negres i rivetats de blau, protegits, al mateix temps, per una tanca d'arrugues corbes cisellades en una pell delicada com la d'un bolet acabat de sortir.

Així que em van veure, les filles van llançar xiscles d'alegria i em van envoltar com dòcils cavalls de tir shire per abraçar-me fort contra els seus pits enormes i fer-me petons, traspuant afecte, suor i fortor d'all en proporcions iguals. L'àvia Kondòs, un David menut i encorbat entremig d'aquells Goliats aromàtics, les va apartar a cops i cridant: «Deixeu-me'l per a mi, deixeu-me'l per a mi! Tresor meu, rei del meu cor, amor meu! Deixeu-me'l per a mi!». Em va aferrar fort i em va omplir la cara de blaus amb els seus petons, perquè tenia unes genives dures com el bec d'una tortuga.

Finalment, després d'haver-me petonejat, palpat i pessigat de dalt a baix per assegurar-se que era de carn i ossos, em van deixar seure i els vaig donar algunes explicacions de per què feia tant de temps que no hi anava. Que potser no m'adonava que feia ben bé una setmana que no les havia anat a veure? Com podia ser tan cruel, tan efímer i romancer, el meu amor? Així i tot, com que per fi ara era allà, no em vindria de gust

menjar alguna cosa? Vaig dir que sí, que amb molt de gust, i la Sally també. Els gossos, més maleducats, s'havien servit ells mateixos: el Widdle i el Puke havien arrencat raïm blanc de la parra que cobria una part de la casa i se'l crusprien amb golafre-ria, mentre el Roger, que es veu que tenia més set que gana, se n'havia anat a sota les figueres i els ametllers i havia esventrat una síndria. Ara jeia amb el morro entaforat dins les entranyes rosades i fresques i, extasiat i amb els ulls tancats, xuclava el suc gelat i dolç entre les dents. A la Sally li van donar de seguida tres panotxes madures perquè rosegués i una galleda d'aigua perquè pogués apaivagar la set, mentre que a mi em van oferir un moniato enorme que tenia la pela deliciosament ennegrida pel foc i la polpa dolça i tova, a més d'un bol d'ametlles, unes quantes figues, dos préssecs molt grossos, un tros de pa groc, oli d'oliva i all.

Un cop m'ho vaig haver cruspit tot i vaig haver matat el cuc de la gana, em vaig poder dedicar a fer safareig. En Pepi havia caigut d'una olivera i s'havia trencat el braç, el carallot; la Leonora esperava una altra criatura, que substituiria la que se li havia mort; en Iannis —no, no aquell Iannis, sinó el que vivia a l'altre costat del turó— s'havia barallat amb en Taki pel preu d'un ruc, i en Taki s'havia enfadat tant que havia disparat un tret d'escopeta vora la casa d'en Iannis, només que feia una nit molt fosca i en Taki anava begut, i va resultar que era la casa de l'Spiro, i ara cap dels tres no es dirigien la paraula. Durant una estona vam discutir a pler sobre els punts febles dels nostres congèneres i en vam dissecionar el caràcter fins que em vaig adonar que no hi havia la Lulu, que era la gossa de l'àvia Kondòs, una bèstia esvelta i de potes llargues que tenia uns ulls immensos i tendres i unes orelles llargues i caigudes com un spaniel. Com tots els gossos de pagès, estava molt prima, tenia moltes crostes i les costelles li sobresortien com les cordes d'una arpa, però era un animal entranyable i jo me l'estimava. Normalment era dels primers a venir-me a saludar, però ara no la veia enlloc. Vaig preguntar si li havia passat res.

—Ha criat! —va dir l'àvia Kondòs—. *Po, po, po, po...* fins a onze! Què et sembla?

Havien estat a la Lulu a una olivera a prop de la casa quan es va acostar l'hora del part, i la gossa s'havia arraulit dins del tronc per cadellar. Després d'haver-me saludat amb entusiasme, em va observar amb interès mentre jo entrava de quatre grapes dins de l'olivera i en treia els cadells per mirar-los. Com sempre, vaig quedar ben parat de veure que d'unes mares tan escanyolides i mig mortes de fam poguessin sortir-ne uns gossets tan rodanxons i forts, amb la cara esclafada i belligerant i la veu estrident com la de les gavines. Com era habitual, tenien una combinació variada de colors: blanc i negre, blanc i marró, platejat i gris blau, negre del tot, blanc del tot. A Corfú, qualsevol ventrada de cadells és d'una varietat tan gran de patrons i colors que és pràcticament impossible respondre a la qüestió de la paternitat. Em vaig asseure amb aquell mosaic de cadells ploramiques a la falda i vaig dir a la Lulu que era molt espavilada. Ella va remenar la cua amb entusiasme.

—Espavilada, eh? —va fer l'àvia Kondòs en un to eixut—. Tenir onze cries no és ser llesta, és ser immoral. Només ens en podem quedar un, dels altres ens n'haurem de desempallegar.

Jo ja sabia que no li deixarien quedar-se tots els cadells, a la Lulu, i, de fet, tenia sort que n'hi deixessin quedar un. Vaig pensar que hi havia de fer alguna cosa, i llavors vaig dir que estava segur que a la mare no tan sols li faria molta il·lusió tenir un cadell, sinó que, a més a més, estaria molt agraïda a la família Kondòs i a la Lulu per haver-n'hi donat un. Així doncs, després de rumiar-ho molta estona, vaig triar el que més m'agradava, un cadellet mascle cridaner i gras com un llimac que era negre, blanc i gris i de celles i peus d'un ros llampant com el blat de moro. Els vaig demanar que me'l guardessin fins que fos prou gran per separar-lo de la Lulu; mentrestant, donaria a la mare l'emocionant notícia de l'arribada d'un altre gos, amb el qual ja en tindríem cinc, un nombre ben rodó i bonic, em semblava.

Quina sorpresa que vaig tenir quan a la mare no li va fer gens de gràcia el suggeriment d'augmentar la colla de gos-sos.

—No, fill —va dir amb fermesa—. No tindrem cap més gos. Amb quatre n'hi ha ben bé prou. I, a més a més, amb les teves òlibes i tot plegat, deixem una fortuna a la carnisseria. Em sap greu, però ja et pots treure del cap la idea d'un altre gos.

Vaig argüir, en va, que matarien el cadell, si no fèiem res. La mare no es va immutar. Jo sabia, per experiència, que la mare, davant d'una pregunta hipotètica com ara: «T'agradaria tenir una niuada de cotxes cua-roja?», de seguida diria un «no» rotund, però si, en canvi, li posaven la niuada de pollets al davant, s'entendria i deia que sí. Era obvi que només podia fer una cosa: ensenyar-li el cadell. Estava segur que no podria resistir-se davant de les celles i les potetes daurades del gosset. Vaig fer dir a les Kondòs si podrien deixar-me el cadell per ensenyar-lo a la mare, i una de les filles va tenir l'amabilitat de portar-me'l l'endemà. Però quan vaig aixecar el drap amb què l'havien embolicat, vaig tenir el gran disgust de veure que l'àvia Kondòs s'havia equivocat de cadell. Ho vaig explicar a la noia, que va dir que no hi podia fer res perquè ara havia d'anar al poble. Valdria més que jo anés a veure la seva mare; i va afegir que havia d'afanyar-me, perquè l'àvia Kondòs havia parlat de pelar els cadells aquell matí. De seguida vaig muntar a cavall de la Sally i vaig travessar els oliverars al galop.

Quan vaig arribar al mas, vaig trobar l'àvia Kondòs asseguda al sol i enfilant cabeces d'all per fer-ne trenes blanques i nuoses, envoltada de les gallines que grataven a terra i roncaven satisfetes. Un cop em va haver abraçat, em va haver preguntat com estava i com estava la meva família i em va haver donat un plat de figues blanques, vaig treure el cadell i li vaig explicar per què havia anat a veure-la.

—No és aquest? —va exclamar, mirant fixament i tocant amb l'índex el cadell, que no parava de xisclar—. No és aquest?

Que ximpleta que soc. *Po, po, po, po*. Jo em pensava ben bé que volies el de les celles blanques.

Neguitós, vaig preguntar-li si havia mort els altres.

—Ah, sí! —va respondre ella, distreta, sense apartar la mirada del cadell—. Aquest matí, ben d'hora.

Resignat, vaig dir que, com que no podia tenir el que m'havia robat el cor, em quedaria el que havia deixat viu.

—No, em sembla que et puc portar el que volies —va dir ella, aixecant-se i agafant una aixada de fulla ampla.

Jo no entenia com em podria donar aquell cadell si els havia mort. Potser tenia la intenció de donar-me'n el cadàver, i això no em feia gens de gràcia. I quan l'hi anava a dir, l'àvia Kondòs, murmurant en veu baixa, se'n va anar amb pas lleuger a un camp que hi havia a prop de la casa, on s'enlairaven les tiges de la primera collita de blat de moro, grogues i trencadisses sobre la terra calenta i esquerdada pel sol. Llavors va observar el terreny uns instants i es va posar a cavar. Al segon cop d'aixada va desenterrar tres cadells cridaners que movien frenèticament les potes i tenien les orelles, els ulls i les boques rosades plens de terra.

Vaig quedar horroritzat. L'àvia Kondòs va examinar els cadells que havia desenterrat, va veure que cap no era el que volia, els va llançar a un costat i es va tornar a posar a cavar. No va ser fins llavors que vaig ser plenament conscient del que havia fet. Vaig tenir la sensació que m'esclatava una bombolla vermella i immensa d'odi dins el pit i vaig sentir que em rodolaven llàgrimes de ràbia galtes avall. De tots els insults grecs del meu vocabulari, que no eren pas pocs, vaig arrencar-ne els pitjors. Mentre els llançava a l'àvia Kondòs, la vaig apartar del davant amb tanta força que ella, astorada, va caure de cul a terra entre les tiges de blat de moro. Sense deixar de maleir tots els sants i deïtats que em passaven pel cap, vaig agafar l'aixada i amb rapidesa i molt de compte vaig desenterrar els altres cadells mig ofegats. L'àvia Kondòs estava tan perplexa de veure'm passar tan sobtadament de la calma a la ràbia, que no podia

enraonar i només em mirava bocabadada. Sense pensar-m'ho gens, em vaig ficar els cadells per dins de la camisa, vaig agafar la Lulu i el cadell que li havien deixat, i vaig anar-me'n a cavall de la Sally, llançant renecs per sobre l'espatlla cap a l'àvia Kondòs, que s'havia alçat i corria darrere meu cridant:

—Però, tresor, què passa? Per què plores? Et pots quedar tots els cadells. Què passa?

Vaig entrar corrents a casa, ben acalorat i enfangat, amb la cara molla de llàgrimes i amb la camisa rebotida pels cadells, seguit de la Lulu, que m'estalonava tota contenta per aquella excursió sobtada i inesperada amb la seva cadellada. La mare, com de costum, era a la cuina preparant diverses exquisideses per a la Margo, que feia un viatge per la Grècia continental per refer-se d'un altre desengany amorós. La mare em va escoltar mentre li explicava, en un relat incoherent i ple d'indignació, que havien enterrat vius els cadells, i, és clar, va quedar astorada.

—De debò! —va exclamar, enfadada—. Com són, aquests pagesos! No entenc com poden arribar a ser tan cruels. Mira que enterrar-los vius! No havia sentit mai una barbaritat com aquesta. Has fet molt ben fet de salvar-los, fill. On són?

Em vaig obrir la camisa, com aquell qui es fa l'harakiri, i damunt la taula de la cuina va caure una allau de cadells bellugadissos que es van posar a grinyolar i a caminar a les pal-pentes.

—Gerry, fill, a la taula no, que hi passo el corró! —va dir la mare—. Coi de canalla! Encara que sigui fang net, no convé que s'enganxi a la pasta de les empanades, oi? Ves a buscar una cistella.

Vaig anar a buscar una cistella i hi vam posar els cadells. La mare els va mirar fixament.

—Pobrissons! —va dir—. Sí que n'hi ha molts! Quants? Onze! Doncs no sé què en farem, de tants. No ens els podem pas quedar tots, a més dels que ja tenim.

Jo de seguida vaig dir que ja ho havia pensat; així que els cadells haguessin crescut prou els buscaríem una casa. Vaig afe-

gir que la Margo, que aleshores ja hauria tornat, m'hi podria ajudar. Així estaria ocupada i no pensaria en el sexe.

—I ara, Gerry! —va dir la mare, escandalitzada—. No diguis aquestes coses. Qui te les ha ensenyat?

Vaig explicar que en Larry havia dit que la Margo necessitava distreure's del sexe i que per això havia pensat que l'arribada dels cadells l'hi ajudaria.

—Doncs no has de parlar així —va dir la mare—. En Larry no té cap dret a dir aquestes coses. La Margo només... només... és una mica... sentimental, res més. El sexe no hi té res a veure; això és una cosa ben diferent. Què pensaria la gent, si et sentissin? Au, ves a posar els cadells en un lloc segur.

Així doncs, vaig portar els cadells a una olivera que era a prop del porxo, hi vaig lligar la Lulu i vaig netejar els cadells amb un drap moll. La Lulu va decidir que les cistelles no eren llocs segurs per pujar-hi les cries i de seguida es va posar a excavar un cau entre les acollidores arrels de l'arbre i, amb compte, hi va traslladar els cadells d'un en un. Jo vaig netejar el meu més estona que els altres, cosa que el va fastiguejar, i després vaig rumiar quin nom li posaria. Finalment vaig decidir que li diria Lazarus, o, més curt, Laz. Amb compte, el vaig deixar amb els seus germans i me'n vaig anar a canviar-me la camisa tacada de fang i d'orina.

Vaig arribar a taula per dinar just a temps de sentir que la mare parlava dels gossets a en Leslie i a en Larry.

—És increïble —va dir en Leslie—. No crec que ho facin per crueltat; senzillament no pensen. Fixeu-vos com entaforen els ocells mig morts dins del sarró, quan van a caçar. I què ha passat, doncs? En Gerry ha ofegat els cadells?

—No, i ara! —va exclamar la mare, indignada—. Els ha portat a casa, és clar.

—Reina santíssima! —va fer en Larry—. Més gossos no! Ja en tenim quatre.

—Són cadelllets, encara —va dir la mare—, pobrissons.

—Quants n'hi ha? —va preguntar en Leslie.

—Onze —va admetre la mare a contracor.

En Larry va deixar el ganivet i la forquilla sobre la taula i la va mirar fixament.

—Onze? —va repetir—. Onze? Onze cadells! T'has begut l'enteniment!

—Ja t'he dit que són cadelllets, molt petitons —va dir la mare, ben nerviosa—. I la Lulu els cuida molt bé.

—Qui carall és la Lulu? —va preguntar en Larry.

—La seva mare. És entranyable —va dir la mare.

—Cordons, així, són dotze gossos!

—Daixò... sí, suposo que sí —va dir la mare—. No els he comptat.

—Aquest és el mal! —va saltar en Larry—. Aquí ningú no fa comptes, hosti! I bades una mica i ja tens la casa plena d'animals fins al capdamunt. És com una segona versió de la creació, només que pitjor. En un no res, una òliba sola es transforma en tot un batalló. A totes les habitacions de la casa hi ha coloms que sempre van tan calents que ni l'eugenicista Marie Stopes els podria controlar. Tot està tan ple d'ocells que sembla una polleria, això, collons!; per no parlar de les serps, gripaus i prou peixets petits per proveir les bruixes de Macbeth durant anys. I ara, a sobre, ens portes dotze gossos més. Això és un exemple perfecte de l'arrel de bogeria que tenim tots en aquesta família.

—Quines ximpleries, Larry! Ets un exagerat —va dir la mare—. Tant d'enrenou per uns quants cadelllets.

—D'onze cadells en dius «uns quants»? Aquesta casa semblarà l'Exposició Canina Crufts, però en versió grega; a més, és probable que tots siguin femelles i que es posin en zel totes alhora. La vida degenerarà i es transformarà en una llarga orgia sexual canina.

—Per cert —va dir la mare, canviant de tema—, para d'escampar arreu que la Margo està obsessionada amb el sexe. Ves què pensarà la gent.

—És que ho està —va dir en Larry—. No veig per què s'ha d'amagar la veritat.

—Saps molt bé què vull dir —va replicar la mare amb fermesa—. No permetré que diguis aquestes coses. La Margo és una romàntica, res més. I això és molt diferent del que dius.

—Bé, jo només dic —va fer en Larry— que quan totes les gosses que has portat a casa estiguin en zel, la Margo tindrà molta competència.

—Ja n'hi ha prou, Larry —va dir la mare—. A més, no està bé parlar de sexe a l'hora de dinar.

Uns quants dies després d'aquesta escena, va tornar la Margo dels seus viatges sana i bronzejada i, semblava, amb el cor curat. Xerrava sense parar del viatge i ens feia descripcions gràfiques i concises de les persones que havia conegut, que acabava amb la frase: «I jo els vaig dir que si venien a Corfú passessin a veure'ns».

—Espero que no hagi convidat a tothom que vas conèixer, filla —va dir la mare, una mica alarmada.

—Oh, és clar que no, mare —va dir la Margo, impacient, quan acabava de parlar-nos d'un mariner grec ben plantat i els seus vuit germans, als quals havia fet aquella generosa invitació—. Només he convidat els interessants. Em pensava que t'agradaria rebre persones interessants a casa.

—Ja rebo prou convidats interessants d'en Larry, gràcies —va dir la mare, mordaç—. Només faltava que ara comences tu.

—Aquest viatge m'ha obert els ulls —va concloure la Margo amb un aire dramàtic—. M'he adonat que aquí us heu quedat estancats. Us esteu tornant estrets de mires i... i... us esteu aïllant.

—Jo no veig que oposar-se a rebre convidats inesperats sigui ser estret de mires, filla —va dir la mare—. Al capdavant, soc jo qui ha de cuinar.

—Però no són inesperats —va replicar la Margo amb altive-sa—: els he convidat jo.

—Bé, sí —va dir la mare, conscient que no aniria gaire en-

llà amb aquell argument—. Suposo que si abans escriuen per fer-nos saber que venen, ens en sortirem.

—És clar que ens ho faran saber —va dir la Margo en un to fred—. Són amics meus, i no serien tan maleducats de no avisar.

Però va resultar que la Margo s'equivocava.

Un dia, quan tornava a la villa després d'una tarda molt agradable recurrent la costa amb la meva barca per veure foques i, acalorat i afamat, vaig entrar disparat a la sala per berenar amb te i el fantàstic pastís de xocolata que sabia que la mare havia fet, em vaig trobar una escena tan curiosa que em vaig aturar a la porta, amb la boca oberta, mentre els gossos, aplegats al meu voltant ben desconcertats, començaven a ericar-se i a grunyar. La mare seia a terra, sobre un coixí, en una posició incòmoda, aguantant amb cautela un tros de corda al qual hi havia estacat un marrà negre, petit i massa esverat. Al voltant de la mare seien, també en coixins i amb les cames encreuades, un home vell d'aspecte ferotge que duia un tarbuix i tres dones molt tapades amb vel. A terra també hi havia llimonada, te i plates de galetes, sandvitxos i el pastís de xocolata. Quan vaig entrar a la sala, el vell s'havia inclinat cap endavant, s'havia tret un punyal immens i molt treballat de la faixa i s'havia tallat un bon tros de pastís, que s'havia ficat tot sencer a la boca amb gran satisfacció. Semblava una escena de *Les mil i una nits*. La mare em va llançar una mirada angoixada.

—Gràcies a Déu que has vingut, fill —va dir la mare, mentre se les havia amb el moltó, que li havia saltat a la falda per error—. Aquesta gent no parla anglès.

Vaig preguntar qui eren.

—No ho sé —va dir la mare, desesperada—. S'han presentat quan feia el te; fa hores que són aquí. No entenc ni una paraula del que diuen. Han volgut seure a terra tant sí com no. Em sembla que són amics de la Margo; és clar que també podrien ser amics d'en Larry, però no semblen prou intel·lectuals.